

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

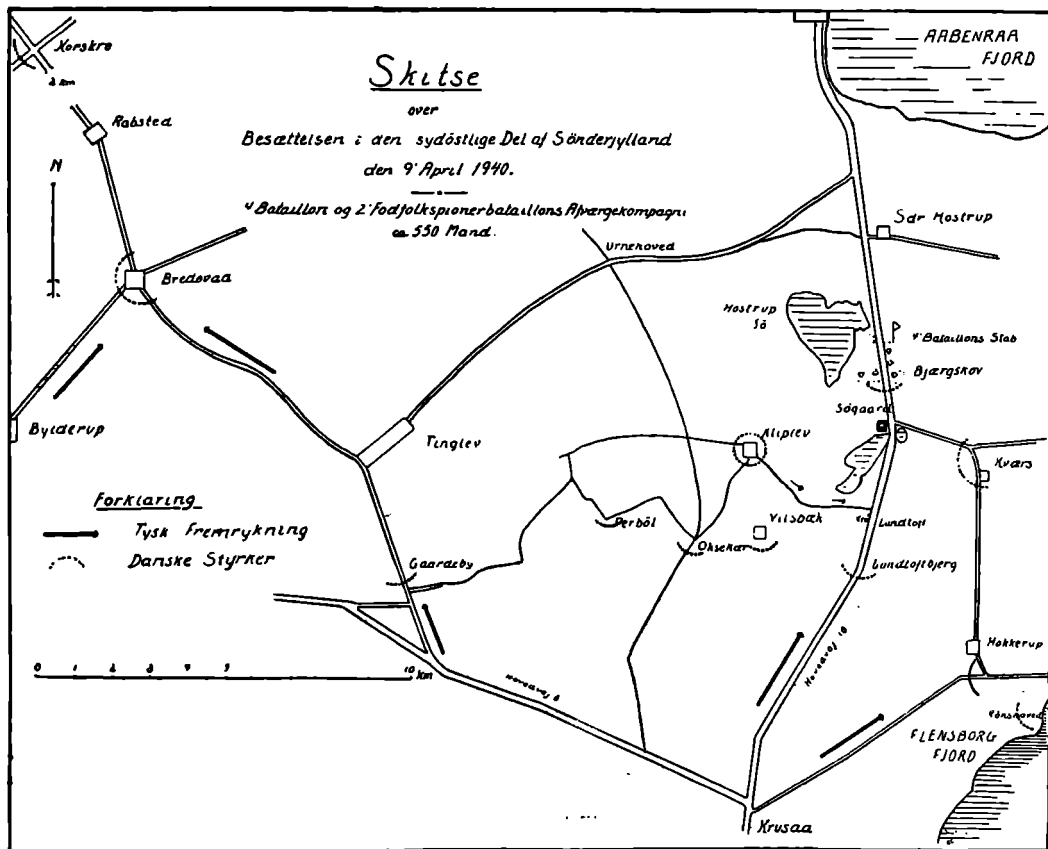
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HEFTE 4
(DOBBELTHEFTE)

**BEGIVENHEDERNE
SØNDERJYLLAND
8.-9. APRIL 1940**

Oberstløjtnant S. E. Claussen

DANSK - NORDISK FORLAG

BEGIVENHEDERNE I SØNDERJYLLAND

8.-9. APRIL 1940

Oberstløjtnant S. E. Claussen

Udgivet af M. Dall

KØBENHAVN 1940

FORORD

Naar der i det følgende søges givet en Fremstilling af, hvorledes Begivenhederne udviklede sig i Sønderjylland set fra det Sted, hvor jeg havde min Tjeneste, maa man ikke vente at faa beskrevet Kamphandlinger, der kan sammenlignes med de vældige Kampe, der udkæmpes og har været udkæmpet andre Steder i Verden, men jeg kan give en Orientering om, hvorledes Forholdene medførte, at det kom til Kampe paa de forskellige snart kendte Steder, Kampe, hvor vore unge Soldater brat og ganske uventet blev stillet overfor den Opgave med Livet at skulle træde i Skranken for Fædrelandet i en Strid, som enhver paa Forhaand vidste var haabløs.

Som det senere vil ses, beroede det til en vis Grad paa Tilfældigheder, at det netop blev disse Soldater og disse Befalingsmænd, der kom til at kæmpe de forskellige Steder i Sønderjylland, men netop denne Tilfældighed bevirker, at man har Ret til at tro, at saaledes som disse Soldater optraadte, vilde alle andre danske Soldater, hvad enten de var af Hær eller Flaade, have optraadt, hvis Forholdene havde medført, at de havde haft vor Lykke at komme til at kæmpe for Fædrelandet.

Der vil i Fremstillingen heller ikke være meget om taktisk Føring, det var Løjtnantens, Sergentens, Korporalens og den meniges Kamp, og Opgaven bestod i at gøre sin Pligt paa det Sted, hvor man var sat ind, gøre sin Pligt og maaske dø, og naar alle disse unge Mennesker optraadte paa saa god Maade, som Tilfældet var, saa er det for mig et Lys i de mørke Tider, vi nu gennemlever, at Ungdommen er god nok, saa god, at vi tør stole paa, at dens Kræfter kan bære Danmark frelst ud af det Ragnarok, der nu gaar over Verden.

Mindestenene ved Bredevad.

I.

Siden Februar laa der følgende danske Troppestykker i Sønderjylland:

I Sønderborg:

Garnisonskommandant: Oberst H. E. Christensen.

Styrke: 3 Rekylgæværkompagnier med Rekrutter, ialt ca. 325 Mand.

Paa Søgaard og i Kantonnement omkring denne:

Oberstløjtnant S. E. Claussen, Kommandør for 4. Batl.

Oberstløjtnant P. F. L. B. Hintz, Chef for 2. Fodfolks-pionerbataillon, Kommandant paa Søgaard, med Stab.

Styrke: 4. Bataillon, Halvdelen Rekrutter, Halvdelen Beredskabsstyrke, bestaaende af: Stab, 3 Cyclistkompagnier og 1 Motorcyclistkompagni med 4 20 mm Kanoner og 4 lette Maskingeværer.

2. Fodfolkspionerbataillons Afværgekompagni, Beredskabsstyrke, med 6 20 mm Kanoner og 5 lette Maskingeværer. Ialt ca. 600 Mand.

I Tønder:

Garnisonskommandant: Oberst A. M. Poulsen.

Styrke: 1 Afværgedeling, Befalingsmandselever, med 2 20 mm Kanoner og 1 let Maskingevær. 2 Cyclisthold, Befalingsmandselever, 1 Fodfolkspionerkompagni, Beredskabsstyrke. Ialt ca. 180 Mand.

I Haderslev:

Garnisonskommandant: Oberst A. C. I. A. Hartz.

Styrke: 3. Bataillon, Rekrutter, bestaaende af: Stab, 1 Rekylgværkompagni og 1 Skytskompagni med 4 Maskingeværer og 4 Morterer.

2. Regiments Kanonkompagni, dels Rekrutter, dels Beredskabsstyrke, med 4 37 mm og 4 20 mm Kanoner.

1 Batteri af 8. Artilleriafdeling, Rekrutter, med 4 75 mm Kanoner. Ialt i Haderslev c. 400 Mand.

Desuden var der i Rødekre og i Løgumkloster 1 Luftværnsbatteri hvert Sted, hvert Batteri havde en Styrke paa ca. 100 Mand, Beredskabsstyrke.

Vaaben: 75 mm og 20 mm Kanoner.

Bortset fra Luftværnsbatterierne var Styrkerne i Sønderjylland ikke anbragt som særlig Besættelse, men Rekrutstyrkerne holdtes i Garnisonerne, hvor der var de bedste Uddannelsesforhold, og ved 4. Bataillons Forlæggelse til Søgaard fra Odense var der her skaffet Plads til Rekrutterne fra Fodfolkspionerkommandoets Styrker i Tønder og Søgaard.

Der var truffet Bestemmelse om, at Styrkerne i Sønderjylland, hvis der fandt et pludseligt Angreb Sted paa Grænsen, skulde gøre Modstand under samlet Kommando af Garnisonskommandanten i Sønderborg, Oberst Christensen, der i givet Tilfælde tillige havde Grænsegendarmeriet underlagt.

Planen for denne Modstand var, at 4. Bataillon og Afværgekompagniet paa Søgaard under min Kommando til det yderste skulde fastholde en Række Punkter, der strakte sig over en Front paa ca. 35 km fra Rønshoved ved Flensborg Fjord til Korsbro.

Medens dette skete, skulde Styrkerne fra Sønderborg og Haderslev føres til Terrainet Syd for Aabenraa, hvor Oberst Christensen vilde overtage Kommandoen og lede Kampen.

Styrken i Tønder skulde holde igen i den vestlige Del af Sønderjylland, og Grænsegendarmeriet skulde gøre Mod-

stand under selve Grænseovergangen og derved navnlig sikre de øvrige Styrker Tid og rettidige Efterretninger.

Som det vil ses af det efterfølgende, kom det til at gaa helt anderledes, og jeg mener at give den letteste Forstaaelse af Tingenes Udvikling ved at fremstille Begivenhederne saaledes, som vi saa dem komme.

4. Bataillons Chef var blevet forsat til anden Tjeneste, og den nye Chef skulde have overtaget Bataillonen, som jeg førte Kommandoen over, faa Dage efter 9. April, hvorefter jeg selv skulde tilbage til Garnisonen i Odense, medens **Bataillonen skulde forlægges til et andet Kartonnement i Vestsønderjylland, langt fra Grænsen.** Det vil saaledes ses, hvor Tilfældigheder spiller ind. —

II.

Den 8. April om Formiddagen aandede alt Fred, Vejret var straalende, 2 af mine Kompagnier var paa Udflugt til Dybbøl, et tredie til Bylderup-Bov, og selv var jeg paa en Spadseretur i Bjergskov med min Hustru, der stadig havde været noget urolig ved at have mig saa tæt ved Grænsen. Netop inden vi naaede tilbage fra Turen, naaede jeg at faa sagt, at nu var der kun 8 Dage til Bataillonen skulde til Skærbæk og jeg til Odense, saa det vilde jo være højst mærkeligt, om der skulde naa at ske noget inden den Tid.

Det kom derfor noget overraskende, da min Adjutant ved Hjemkomsten mødte mig meget alvorlig med Melding om, at der var meget alarmerende Efterretninger Syd fra, som Oberstløjtnant Hintz var paa Vej for at underrette mig om.

Faa Minutter efter kom Oberstløjtnanten med Melding om, at sikre Efterretninger lød paa, at en stærk tysk motoriseret Kolonne var paa March over Slesvig mod Flensborg.

Jeg besluttede straks at alarmere 4. Bataillon, men kaldte det „Prøvealarmering“, dels for ikke unødvendigt at opskræmme Befolkningen, hvis det trods alt skulde vise sig, at der ikke skete noget, dels fordi vi ikke havde Lov til at alarmere paa egen Haand, inden der bevisligt var sket en Grænseovergang. Klokkeren var da omtrent 11,30, men kort efter, at Ordren, der bl. a. medførte Ekspresshjemkaldelse af de udeværende Kompagnier, var udgivet, modtog vi Melding om, at den omhandlede Kolonnes Tête nu var standset Nord for Flensborg.

Min Ordre blev derfor skyndsomst suppleret med Ordre til „Prøveudlevering“ af skarp Ammunition, Forbindpakker og Personmærker.

Oberstløjtnant Hintz traf tilsvarende Foranstaltninger for Afværgekompaniet.

De udgivne Ordre skulde nu gøre Styrkerne kampklare, men der var betydelige Vanskeligheder for os at overvinde.*) Styrkerne var indkvarteret meget spredt og fik deres Forplejning hos Beboerne og paa Kasernen i Søgaard. Vi havde ganske vist vort Feltkostinventar med, men det stod magasineret, og vi havde ingen Vogne at transportere det paa. Vi havde heller ingen Bagagevogne, da vi laa i fast Kvarter, og vi manglede Sanitetsmateriel og Sanitetspersonel.

4. Bataillon raadede over en Reservelæge og en Kantinesoldat, men havde kun en lille 2 Personers Automobil som Lægevogn. Lægen og Kantinesoldaten maatte derfor hver lave sig en lille Beholdning af Sanitetssager, Lægen kunde køre i Vognen, Kantinesoldaten bag paa en Motorcycle, medens den store Kantinekasse med de mange Sanitetssager maatte medtages paa Bataillonsstabens Vogn, som heller ikke i Øjeblikket var til Raadighed.

Staben og Kompagnierne gjorde, hvad de kunde, for at træffe Aftale om Leje af Vogne, men vi havde ingen Bemyndigelse til at leje Vognene før i det Øjeblik, det virkelig gik galt. Trods alt lykkedes det dog i det store og hele ved Alarmeringen næste Morgen at skaffe en nødtørrtig Forsyning med Train.

III.

Imidlertid var Oberst Christensen i Sønderborg ogsaa blevet underrettet om de indløbne Meldinger, og fra ham indløb kort efter Middag det aftalte Kendeord I, der var Ordre til at iværksætte de Ting, som vi havde beordret som „Prøve“.

Kompagnierne var i Alarmeredskab, dels i Søgaard og dels i Kværs og Kiplev, 1 Kompagni hvert af sidstnævnte Steder, samlet i een Lokalitet.

Til Forbindelse med Grænsegendarmeriet sendte Kommandanten paa Søgaard en Motorcyklistpatrouille paa 1 Korporal og 2 menige til Vejstjernen Nord for Krusaa. Den skulde hurtigst muligt melde om en eventuel Grænseoverskridelse.

*) jfr. Hefte 1: »Danmarks Skæbne. Hvorfor? Fordi —« af M. Dall.

Jeg havde skærpet Alarmberedskabet, saaledes at alt var klar til øjeblikkelig Udrykning, og en Fjerdedel af hvert Kompagni skulde være fuldt kampklare som indre Vagter og Vagter ved Køretøjerne, een Ting stod alle klart, **vi vilde ikke tages sovende.**

Vi havde kun den ovennævnte Motorcyclistpatrouille og hyppige Telefonopringninger til Krusaa at stole paa som Efterretningsmiddel!

Sent om Aftenen fik jeg paa særlig Maade følgende Oplysninger om Forholdene Syd for Grænsen: Medens Hovedvejen til Flensborg og Hovedgaden var ganske fri for Tropper, holdt der ad Vejen Øst for Hovedvejen helt ud til tæt ved Grænsen fuldt af militære Køretøjer, hvor Mandskabet stod samlet ved hvert Køretøj og aabenbart var ved at blive instrueret. Tøten af denne Vognkolonne holdt saa langt fremme, at hvis den overhovedet skulde bevæge sig, maatte det blive ud paa Hovedvejen og frem over Grænsen. Oplysningerne sagde endvidere, at der næppe var Tvivl om, at Grænsen virkelig vilde blive overskredet.

Resten af Natten gik i Ro til Kl. ca. 3,45, hvor der fra Tønder blev ringet, at man kunde høre Kommandoraab og Motoralarm Syd for Grænsen helt ud til Aventoft, saaledes at det tydede paa, at man var ved at stille sig rede. Krusaa meldte derimod, at alt var roligt Syd for Grænsen her. Der blev dog stadig foretaget Kontrolopringninger fra Søgaard til Gendarmerivagten i Krusaa, og Kl. 4,15 havde Adjutanten ved 2. Fodfolkspionerbataillon under en saadan Opringning Forbindelse med Gendarmerikaptajnen i Krusaa. Denne svarede paa Forespørgsel, at alt var roligt, men sagde umiddelbart efter, aabenbart til en Person, der kom ind i Stuen, hvor han sad: „Hvem, hvad siger De,“ og ind i Telefonen sagde han: „Nu gaar Tyskerne over, nu er vi omringet,“ og derefter var Telefonen afbrudt.

Krusaa svarede ikke paa den øjeblikkeligt foretagne Kontrolopringning.

Nu var Grænsen altsaa angrebet, og dermed havde jeg i Henhold til de givne Ordre Kommandoen over baade 4. Bataillon og Afværgekompagniet af 2. Fodfolkspionerbataillon.

Dette Afværgekompagni betød en meget væsentlig Forøgelse af min Styrke, idet det dels havde flere Kanoner end 4. Bataillon og dels bestod af gammelt Mandskab og Befalingsmænd, som havde gjort lang Tids Tjeneste paa Søgaard. Nu lønnede det gode Forhold, der havde hersket mel-

lem de to Afdelinger, sig, og vi drog nu Nytte af de mange Øvelser, der dels før 4. Bataillons Ankomst til Sønderjylland var afholdt ved Afværgekompaniet, dels senere var afholdt af de samlede Styrker, saaledes at hver Mand nøjagtigt vidste, hvor han skulde hen, og hvad hans Opgave var. Jeg havde kun at befale: „Ryk i Stillingerne og gør Modstand!“ Denne Ordre blev givet Kl. 4,17, og i samme Øjeblik før Ordonnansofficerer og Ordonnanser afsted, Terningerne var kastet, det maatte føre til Kamp.

IV.

Det var med en mærkelig Følelse, jeg stod i Kasernegaardens paa Søgaard og saa Resultatet af de mange Øvelser pludselig blive til Virkelighed gennem den Ordre, som jeg næppe for Alvor havde troet, det skulde falde i min Lod at udgive.

Det var endnu næsten Nat, selv om en svag Morgenrøde var begyndt ude i Øst, man hørte Lyden af de mange Motorcykler, der blev startet, for et Øjeblik efter at høre dem køre, man saa deres blaa Frontlys, naar de svingede ud mod Kaserneporten og derefter deres røde Baglys, naar de var ude paa Landevejen, hvor man hørte dem gaa op paa Topastigheden.

Ind imellem hørte man enkelte Kommandoraab og saa Cyclistdelingerne som lydløse Spøgelsestog drage deres mørke Silhuetter gennem de forskellige Udkørsler.

Selv om jeg kun dunkelt kunde skimte Personerne, fik jeg straks en beroligende Følelse af, at alle, baade Befalingsmænd og Mandskab, var opfyldt af Ønsket om at gøre deres Pligt, jeg saa hvordan det hele klappede, og jeg tror, at alle mine Kammerater, der ikke var med dernede, vil misunde mig de Øjeblikke, hvor det gik op for mig, at nu paa Aarsdagen for Kampen ved Bov skulde der igen kæmpes paa Sønderjyllands Jord, og jeg tvivlede ikke paa, at alle vilde gøre deres Pligt, selv om det sved i Hjertet, at jeg vidste, at det maatte koste Livet for nogle, maaske for mange.

V.

Den Plan for Besættelsen, der nu i den mørke Foraarsmorgen blev bragt til Udførelse, var følgende:

Jeg skulde med min Styrke spærre af i en Linie fra Rønshoved over Hokkerup — Lundtoftbjærg — Vilsbæk — Oksekær — Perbøl — Gaardeby — Bredevad — Korskro. (Se Skitsen paa 2. Omslagsside.)

Til Rønshoved og Hokkerup skulde der hvert Sted 1 Kanon, 1 Maskingevær og $\frac{1}{2}$ Cyklistdeling, og i Kværs skulde som en Reserve staa 2 Cyclistdelinger.

Hele denne Styrke havde først og fremmest til Opgave at sikre Sønderborgstyrkens Transport fra Sønderborg til Sdr. Hostrup.

Foruden denne Sikring havde jeg Ordre til at fastholde Vilsbækstillingen, der er en Stilling, hvis Besættelse vilde kræve langt større Styrker, end jeg overhovedet raadede over. Der kunde derfor kun blive Tale om en Fastholden af Vejene, og det blev gjort ved, at et Cyclistkompagni og ialt 4 Kanoner og 3 Maskingeværer blev fordelt saaledes:

Ved Hovedvejen ved Lundtoftbjerg: 2 Kanoner, 1 Maskingevær og 1 Cyclistdeling, i Vilsbæk: 1 Cyclistdeling, i Oksekær: 1 Kanon og 1 Maskingevær, i Perbøl: 1 Cyclistgruppe og ved Gaardeby: 1 Kanon, 1 Maskingevær og 1 Cyclistdeling. Endvidere havde Kompagniet omtrent en Deling i Reserve i Kliplev.

Det var min Frontstyrke!

Ved Bredevad og ved Korskro skulde til Sikring af højre Flanke hvert Sted være 1 Kanon, 1 Maskingevær og 1 Cyclistdeling.

Som Hovedreserve hos mig i Bjærgskov havde jeg 2 Kanoner, 2 Maskingeværer og 2 Cyclistdelinger.

Oberstløjtnant Hintz med Adjutant skulde straks afgaa til Sdr. Hostrup, hvor Oberstløjtnanten skulde være Stabschef hos Oberst Christensen, naar han ankom for at tage Kommandoen over de Styrker, der skulde samles om og Syd for Aabenraa.

VI.

Da samtlige Styrker var ude af Søggaard, kørte jeg til min Kommandostation i Bjærgskov, hvor Reserven var under Anbringelse. En Premierløjtnant blev som Officerspatrouille i en Motorcycle med Sidevogn sendt mod Syd, dels for at se, om Lundtoftbjergstyrken var klar, og dels for — ved at fortsætte mod Syd — at skaffe at vide, hvor langt Tyskerne var gaaet frem over Grænsen.

Og saa gik der nogle Minutter i Spænding, vilde de komme, og hvordan vilde de komme.

Det var nu ved at lysne, og langs den østlige Horizont strakte sig et bredt blodrødt Bælte paa Himlen. Pludseligt saa vi højt over os en lille Flyvemaskine med sydlig Kurs, og

vi mente at kunne konstatere, at den enten var dansk eller engelsk, — den var dansk —, men vi glemte den hurtigt, for omtrent samtidig hørte vi et voldsomt Motorbrus og saa samtidig — lige i den blodrøde Stribe — én, som det syntes, uendelig Række af store Flyvemaskiner, der i stor Højde gik mod Nord langt Øst for os. Jeg kan huske, at jeg naaede at tænke: „Maaske gaar de direkte til Norge udenom Danmark, og maaske er Meldingen fra Grænsen trods alt gal.“ — Men i samme Øjeblik hørte jeg Skydning fra Lundtoftbjærg og vidste, at nu var Kampen i Gang.

Det var de 2 Kanoner og Maskingeværet af Afværgekompagniet, der først kom i Kamp ved Lundtoftbjærg. Disse Styrker var motoriserede og var hurtigt kommen ud paa Plads, medens Cyclistdelingen, der skulde komme fra Kliplev, jo ikke kunde naa slet saa hurtigt frem, især da den ogsaa havde meget længere Vej.

Straks da Afværgedelingen var naaet frem til Lundtoftbjærg, havde den begyndt at bygge en Vejspærring af Ting, den kunde faa fat i paa Stedet, men inden Spærringen var færdig, kom der Flyvere, og straks efter viste der sig en tysk Motorkolonne: Motorcycler, Panservogne, Kampvogne og Motorvogne i en Afstand af ca. 700 m.

Den ene Kanon aabnede Ilden med et Varselskud, og da Ilden straks blev besvaret, var Kampen i Gang, idet begge Kanoner skød med god Virkning, og Maskingeværet skød hele Magasiner ned langs Kolonnen.

Der gik Ild i Gaarden Lundtoftbjærg, og Røgen drev ned over den danske Styrke.

Den ene Kanonskytte saares i Armen og afløses roligt af en ny Skytte, som tørt bemærker, da hans første Skud preller af paa en tysk Panservogn: „Naa, det er jo ikke det bare Pap, de kører med.“

Da Cyclistdelingen stadig ikke er naaet frem, og da der opstaar Fare for, at Styrken skal blive omfattet fra begge Sider, beslutter Føreren at gaa tilbage, da han ser en større Kolonne komme frem længere tilbage paa Vejen, og samtidig ser terraingaaende Kampvogne under Fremrykning paa begge Sider af Vejen.

At Tilbagegangen foregik i Ro og med Koldblodighed fremgaar af, at en Forsyner opdagede, at man havde glemt en Vekselpibe og 2 Ammunitionstasker, hvorefter han, trods den fjendtlige Ild, løb tilbage og hentede de glemte Sager og kom godt afsted med dem.

Da Motorcyclisterne kom susende tilbage ad Landevejen,

mødte de en Løjtnant, der kom med Cyclistdelingen. De raabte til ham, at de gik tilbage, og at der var Panservogne foran, ligesom den før omtalte Premierløjtnant, der havde været fremme hos Lundtoftbjærgstyrken, satte ham ind i, hvorledes Sagerne stod.

Løjtnanten mente dog, at det var hans Pligt at gaa frem, som han havde Ordre til, han naaede ganske vist ikke frem til Lundtoftbjærg, men satte 1 Gruppe i Stilling paa Vejoverføringen i Lundtoft og de 2 andre Grupper Øst for Vejen.

Løjtnanten havde kun et Sekund at betænke sig i, da han traf sin Beslutning om at gaa frem efter Ordren, og Beslutningen vidner om Pligtfølelse og Mod.

Det lykkedes Gruppen paa Vejoverføringen med Rekylgæværrild midlertidig at stoppe den tyske Fremrykning i Lundtoft, men selvfølgelig kun et Øjeblik, saa brød Kampvognene igennem. Gruppen havde et Tab af en Mand (død) og blev hurtigt fanget, medens de 2 andre Grupper beskød de passerende Kampvogne paa Landevejen. Da deres Ild ingen Virkning havde, gemte de sig, i Haab om senere at slippe tilbage mod Nord.

Medens dette gik for sig, var Kanonerne og Maskingeværet naaet tilbage til mig i Bjergskov, ligesom jeg af Afværgekompaniets Chef var bleven underrettet om, hvad der var sket. Jeg sendte dem tilbage til Sdr. Hostrup, hvor jeg mente, at Oberst Christensen, der ikke selv raadede over Kanoner, vilde sætte Pris paa at have dem, naar han kom dertil.

Samtidig fik af min Reserve 2 Kanoner, 2 Maskingeværer og den ene Cyclistdeling Ordre til som en ny første Linie at gaa i Stilling Syd for Bjergskov, medens den anden Cyclistdeling blev trukket tilbage til Bjergskovs Nordkant.

Da det var befalet, kørte jeg selv hurtigt tilbage til Sdr. Hostrup for at høre, om Oberst Christensen og Styrken fra Sønderborg var kommen, eller hvor langt de eventuelt var naaet.

I Sdr. Hostrup traf jeg Oberstløjtnant Hintz, som havde været i telefonisk Forbindelse med Sønderborg. Han meldte, at Obersten af Divisionen havde faaet Ordre til at blive i Sønderborg med Styrken der, og at jeg nu var selvstændig og skulde gaa kæmpende tilbage mod Nord.

Hvorfor denne Kuldkasten af den godkendte Plan fandt Sted, fik jeg ikke at vide, og jeg havde forøvrigt ikke Tid til at tænke over det, thi det mest betydningsfulde var nu, at medens de mig underlagte Styrker hidtil havde haft Ordre til at holde igen til det yderste, kunde jeg nu give dem Lov til

at gaa, medens der endnu var Mulighed for at komme nogenlunde frelst tilbage. For at hindre unyttig Opofrelse var det derfor af den største Betydning hurtigt og sikkert at faa en Tilbagegangsordre ud.

Samtidig havde vi nu de første lavtgaende Flyvere over os, og de fulgte os troligt under Resten af Kampen.

De fløj glimrende og meget dristigt, og de var interessante at se paa, naar de kastede Sedler ud, men meget ubehagelige, naar de skød paa os. Hvor lavt de fløj, og hvor tæt ved os, de ofte kom, fremgaar af, at jeg paa et eller andet Tidspunkt hørte en af Folkene sige: „Der er den sorte igen,“ og da jeg saa op paa Maskinen, kunde jeg virkelig i Glashuset se en sorthaaret Mand, der med et stort Smil kiggede ned paa os.

VII.

Jeg kørte nu hurtigt tilbage til min Kommandostation i Bjergskov, hvor jeg besluttede mig til at anvende begge mine Officerer som Ordonnansofficerer, for at være sikker paa, at den vigtige Ordre med Tilladelse til at gaa tilbage naaede hurtigt og sikkert ud.

Jeg sendte min Adjutant med Ordren til Styrken i Syd-kanten af Bjergskov (4. Komp.s Chef) og til Kompagniet (3.) i Kliplev, medens Ordonnansofficeren kørte til Kompagniet (2.) i Kværs. Ordren lød paa, at Styrkerne skulde gaa kæmpende tilbage mod Aabenraa—Rødekro.

Jeg sendte ingen Ordre til Styrkerne (1. Komp.) i Bredevad og Korsbro, da jeg gerne saa, at de blev liggende en Tid endnu for at sikre vor Tilbagegang i højre Flanke.

Da der var givet Ordre til Tilbagegang, maatte mine Reserver, der nu kun bestod af Kanonerne og Maskingeværet ved Sdr. Hostrup og Cyclistdelingen i Nordkanten af Bjergskov, ogsaa trækkes tilbage, hvorfor Afværgestyirken fik Ordre til at gaa i Stilling i Syd-kanten af Aabenraa, medens Cyclistdelingen skulde gaa til Sdr. Hostrup. Vort Train var sendt til Aabenraa.

Da jeg med min Stab derefter var naaet til Sdr. Hostrup, og medens Cyclistdelingen var paa Vej hertil, blev først Staben og derefter Delingen stærkt beskydt af Flyverne. Medens Staben ingen Tab havde, kostede Angrebet Cyclistdelingen 1 død og 2 saarede.

Kort efter kom baade den saarede fra Lundtoftbjerg og de 2 saarede fra Cyclistdelingen tilbage. Manden fra Lund-

toftbjærg sad bag paa en Motorcycle, indtil han naaede tilbage til sin Kompagnichef, der fik ham over i en passerende Privatvogn.

De 2 saarede Cyclister laa ovenpaa Læsset i en af vore Lastvogne. Vor udmærkede Reservelæge undersøgte hurtigt de saarede, men mente det ikke forsvarligt at spille Tiden med at forbinde dem, da Aabenraa Sygehus laa saa nær, hvorfor de blev transporteret hertil saa hurtigt, det lod sig gøre.

Oprindelig havde jeg tænkt at sætte Cyclistdelingen i Stilling ved Sdr. Hostrup, men de tyske Flyvere var nu saa nær-gaaende, at jeg ansaa det for haabløst at lade Delingen gaa i Stilling paa aaben Mark, hvorfor Tilbagegangen blev fortsat til Stubbæk Skov, hvor der var Betingelser for at gaa i Stilling i Flyverskjul.

Imidlertid havde jeg nu faaet læst de Sedler, Tyskerne kastede ned, og selv om jeg ikke kunde træffe nogen Afgørelse paa Grundlag af deres Indhold, maatte jeg dog paa en eller anden Maade se at komme i Forbindelse med Omverdenen og høre, hvad der skete i det øvrige Danmark, især om vi mobiliserede, for gjorde vi det, maatte jeg holde Aabenraa saa længe som muligt, for at de flest mulige værnepligtige kunde naa at strømme mod Nord til Mobiliseringsstederne.

Det nærmeste Sted, jeg kunde faa noget at vide, var Politistationen i Aabenraa, hvor jeg vidste, at de havde direkte Fjernskriverforbindelse med København. Jeg bad derfor Oberstløjtnant Hintz, der nu ingen særlig Opgave havde, da Oberst Christensen ikke kom, om midlertidigt at tage Kommandoen. Netop i det Øjeblik kom en civil Motorvognfører kørende Syd fra og raabte, at Tyskerne allerede var oppe i Skoven (Bjergskov). Jeg bad derfor Oberstløjtnant Hintz om at bringe Cyclistdelingen i Stilling, sende eventuelt tilbage-gaaende Styrker til Aabenraa og om muligt lade Cyclistdelingen holde igen i 1/2 Time i Stubbæk Skov. Derefter kørte jeg saa hurtigt, som Vognen kunde køre, til Aabenraa.

Paa Politistationen traf jeg Amtmand Refslund-Thomsen og Politimester Agersted, og erfarede, at Tyskerne var gaaet i Land i Snoghøj, Middelfart og Nyborg, samt at der ikke var telefonisk eller telegrafisk Forbindelse med København. Endvidere forlød det, at Tønder Garnison var taget, saaledes at Tyskerne der maatte være længere mod Nord end foran os, samt at der rykkede en Kolonne fra Tønder over Øster Højst. Noget af det var galt, men at der ikke var givet Mobiliseringsordre syntes sikkert.

De tyske Flyvere var nu ogsaa over Aabenraa, og jeg

ventede i Spænding paa, at de skulde blive beskydt af Luftværnsbatteriet ved Røde Kro. Jeg fik at vide, at Batteriet var under Opbrud for at gaa mod Nord.

Jeg fik tillige, medens jeg var paa Politistationen, netop som jeg vilde køre Syd paa, en Ordre fra Divisionen, hvorefter alle Styrker skulde samles i Vejlestillingen og her forsøge at gøre Modstand. Oberst Hartz havde tilføjet, at han med Haderslevstyrken vilde fastholde Sydkanten af Haderslev, saa dermed fik jeg Vished for, at Haderslevstyrken heller ikke kom til Aabenraa efter Planen.

Imens var der langs Landevejen sket følgende:

Da Kampvognene brød frem fra Lundtoft forbi Cyclistdelingen der, fortsatte de med stor Fart mod Bjergskov. Her var Tilbagegangsordren under Udførelse, saaledes at de 2 Kanoner (af 4. Batl.) var i Stilling ved Vejen i Skoven et Stykke bag hinanden, medens Maskingeværerne og Cyclistdelingen havde gjort klar til Tilbagegang og var ved at gaa i Gang, da de saa Kampvognene komme. De haabede, at den etablerede Vejsærring kunde standse Kampvognene og kørte i Tillid hertil ud paa Landevejen for at komme tilbage bag Kanonerne. Det viste sig imidlertid, at den forreste Kampvogn med Lethed kørte gennem Spærringen, og de tilbagegaaende Styrker kom nu i en frygtelig Ild ikke alene fra Kampvognene, men ogsaa for nogles Vedkommende fra vore Kanoner, der beskød Kampvognene.

Kampen er beskrevet i Hefte 3, „Bahnsen og Løvgreen: 9. April, Kampene ved Bjergskov og Bredevad“, den maatte blive kortvarig, efter at Kanonerne var nedkæmpet, og tyske Kampvogne havde omgaaet Skoven.

Kun ganske enkelte slap bort, medens Resten maatte overgive sig. Kampen kostede os 1 død og 3 saarede.

Her, som ved alle Lejligheder, hvor danske Soldater maatte overgive sig, var deres Behandling fra tysk Side korrekt, og især hvor der var Officerer til Stede overordentlig forstaaende.

Der blev ogsaa her, som overalt, fra det tyske Sanitetspersonales Side ydet vore saarede Hjælp paa lige Fod med de tyske saarede, ligesom Behandlingen paa Reservelazarettet i Flensborg (Fransiscus Hospitalet) ikke alene var lægemæssig udmærket, men saa venlig, at vore saarede følte sig som Lazarettets Kælebørn, der endog havde længere Besøgstid, end de andre Patienter.

Da Bjergskov var falden, gik Tyskernes Fremrykning atter i Gang, og saaledes kom Cyclistdelingen i Stubbæk

Skov snart i Kamp. Under Oberstløjtnant Hintz' rolige Indflydelse, lykkes det Delingen at holde igen, indtil den omgaaes og bliver beskudt i Flanken.

Den gaar hurtigt tilbage til Aabenraa, Tyskerne følger efter og kommer saaledes i Kamp med de 2 Kanoner af Afværgekompagniet, der var i Stilling i Sydkanten af Aabenraa. Ogsaa her lykkes det Kanonerne at faa Virkning mod de tyske Vogne, og de faar til Gengæld selv en stærk Ild over sig.

VIII.

Da jeg hørte Skydning Syd for Aabenraa, bestemte jeg mig til at gaa tilbage med alt, hvad jeg kunde faa fat paa til Knivsbjærg (ca. 10 km Nord for Aabenraa), hvorhen jeg forinden havde sendt Trainet. Naar Tyskerne allerede nærmede sig Aabenraa, kunde jeg indse, at jeg ikke kunde paaregne at faa nogle af de Styrker, der var paa eller Øst for Hovedvejen med tilbage, hvorimod jeg haabede at kunne faa Kompagniet fra Kliplev og Styrkerne i Bredevad og Korskro trukket til mig.

Cyclistdelingen og Afværgedeligen fik derfor Ordre til at gaa til Knivsbjærg, hvortil jeg selv kørte.

Da jeg kom til Lyngtofte Kro (Syd for Knivsbjærg), sendte jeg en Oversergent paa Motorcycle til 3. og 1. Kompagni med Ordre om videre Tilbagegang, men han naaede ikke igennem, idet han blev fanget Nord for Aabenraa. Det lykkes ham dog senere at undløbe og at komme tilbage til Kolding.

Medens den foran beskrevne Kamp fandt Sted langs Hovedvejen, var der iøvrigt sket følgende:

Ved Rønshoved: Noget generet af Flyverne naar først Kanonen og Maskingeværet af Afværgekompagniet paa Plads og bygger Vejspærring.

Lidt senere naar Cyclistdelingen derud, og Styrken afventer nu Begivenhedernes Gang. Den hører Skydning fra Hokkerup og sender en Motorordonnans derop for at erfare, hvorledes Situationen er. Han kommer imidlertid ikke tilbage, hvorfor en Løjtnant kører afsted og konstaterer, at Tyskerne har Hokkerup inde. Styrken ved Rønshoved frygter derfor for at blive afskaaret, hvorfor den gaar tilbage til Sønderborg.

Styrken melder sig Kl. ca. 8 til Oberst Christensen, som paa det Tidspunkt allerede havde faaet Ordren om, at der ikke maatte gøres Modstand mere. Styrken havde ingen Tab.

Ved Hokkerup: Ogsaa her kommer Afværgekompaniets Kanon og Maskingevær først og begynder at bygge Vejspærring, men generes af Flyvere.

Cyclisthalvdelingen, der ogsaa har været generet af Flyvere, naar frem og gaar i Stilling for at dække venstre Fløj mod omgaaende Bevægelser, idet man under Øvelser havde konstateret, at en saadan omgaaende Bevægelse var sandsynlig fra en Angribers Side. Styrken ser og hører Kampen ved Lundtoftbjerg, og lidt senere kommer tyske Styrker frem ad Landevejen mod Vejspærringen.

Kanonen aabner Ilden, der besvares, og Kampen er snart i fuld Gang. Tyskerne gaar stærkt paa, støttet af baade Maskingevær- og Kanonild. Styrken angribes baade i Fronten og omgaaes i venstre Flanke og omringes efterhaanden helt af en langt overlegen Modstander. Kl. ca. 6,15 er Styrken helt omringet og maa overgive sig.

Foruden Kanonskytten, som havde betjent sin Kanon fremragende, lagde man her Mærke til en Rekylgæværskytte af 4. Bataillon, der skønt næsten helt omringet vedblev at skyde i den befalede Retning, indtil et Projektil bagfra traf hans Gasmaske. Han rejste sig da op og skød staaende et fuldt Magasin mod de fra alle Sider fremstormende Modstandere, inden han blev afvæbnet.

Kampen ved Hokkerup kostede os en Sergent af 4. Bataillon og 1 menig af Afværgekompaniet (døde), og 1 Løjtnant af Afværgekompaniet og 2 menige af 4. Bataillon (saarede).

I Kværs: Styrken her var i Stilling lidt over Kl. 5 og begyndte at grave. Da Kompagnichefen modtager Ordren til at gaa kæmpende tilbage, mener han at burde vente med at gaa tilbage, til han virkelig havde kæmpet.

Imidlertid rykker Tyskerne meget hurtigt frem ad Hovedvejen, medens Kværs ikke angribes før langt senere, da Styrken pludselig omringes af motoriserede Styrker fra flere Sider. Da Kompagniet ikke raader over Kanoner, opgives Kampen, og Styrken overgiver sig Kl. ca. 8.

Ved Vilsbæk, Oksekær, Perbøl, Gaardeby og i Klipleve naaede Styrkerne paa Plads undtagen Cyclistdelingen til Gaardeby, der ikke naaede helt ud, før Kanonen og Maskingeværet efter nogen Kamp med nogle tyske Panservogne omkring Gaardeby var ved at gaa tilbage. Kampen ved Gaardeby, som ogsaa kom til at berøre Cyclistdelingen, medførte ingen Tab paa vor Side.

Det kom ikke til yderligere Sammenstød for de nævnte Styrkers Vedkommende, da der ikke skete tysk Fremrykning her før efter, at Tilbagegangsordren havde naaet Kompagnichefen i Kliplev. Da denne i Tiden indtil Kl. 6 hørte Skydningen langs Hovedvejen stadig trække længere mod Nord, iværksatte han Tilbagegangen, først til Urnehoved og derefter videre ad Oksevejen mod Nord. En Sergent, der var udsendt for at søge Forbindelse med andre danske Tropper, melder, at Kampen synes at være beordret indstillet. Kompagnichefen standser derfor ved Nybøl Gd. for at søge denne Meddelelse bekræftet. Da han ikke har kunnet komme i Forbindelse med Bataillonschefen, forsøger han at ringe til Regimentschefen i Odense, og man ser det Særsyn, at det virkelig lykkes at faa en Forbindelse i Stand, saaledes at han fra Odense faar Bekræftelse paa Ordren til at indstille Kampen, som paa et tidligere Tidspunkt var naaet frem til Regimentet.

Ved Bredevad: Styrkerne, der skulde til Bredevad og Korskro, kørte samlet under Kommandøren for 1. Kompagni og under Sikring bl. a. af Kanonerne til Bredevad, hvorfra Styrken til Korskro fortsatte over Rabsted.

Kl. ca. 6,35, inden Bredevadstyrken har faaet etableret Vejspærringer eller truffet andre Foranstaltninger, viser der sig tyske Panservogne og Motorcykler ved Vejsvinget ca. 300 m. S.V. f. Bredevad Skole.

Det kommer til en hæftig, men kortvarig Kamp. (Kampen er beskrevet i Hefte 3. „Bahnsen og Løvgreen: 9. April. Kampene ved Bjergskov og Bredevad.“).

Maskingeværet, der er under Kommando af en Rekrut som Gruppefører, kæmper modigt, Skytten falder og den menige Gruppefører overtager Skydningen til han rammes dødeligt.

Kanonen, der betjentes af en Sergent og en Underkorporal, nedkæmpes ved, at begge Befalingsmændene og de 2 menige ved den saares.

Klokken er nu omtrent 7, og Kaptajnen beslutter sig til at gaa tilbage til Rødebro.

Inden Tilbagegangen naar at blive iværksat, afskæres Styrken af en større motoriseret Kolonne, der kommer fra Tinglev.

Styrken opgiver derefter Kampen og afvæbnes.

Denne Kamp kostede 4. Bataillon 2 menige (døde) og 1 Sergent, 1 Underkorporal og 3 menige saaret.

Korskro: Styrken til Korskro fangede i Rabsted 2 tyske Motorcyclister. De oplyste, at de kom fra Korskro.

Løjtnanten besluttede derfor ikke at gaa frem til Korskro, men bestemte sig til at besætte Rabsted.

Et Øjeblik efter modtager han Ordre fra Kaptajnen ved Bredevad om at gaa til Rødekro, men umiddelbart efter en Ordre til at gaa til Bredevad. Inden han naar at komme i Bevægelse mod Bredevad, kommer Ordonnansen tilbage og melder, at Styrken ved Bredevad nu er taget af Tyskerne.

Da Løjtnanten saaledes synes omgaaet fra begge Sider, beslutter han sig til ad Biveje at søge til Hellevad, og da han kommer hertil, faar han at vide, at Kampen er beordret indstillet.

Adjutanten og Ordonnansofficeren, der var udsendt med Tilbagegangsordren, naaede begge igennem og udførte deres Ordre.

Paa Tilbagevejen kørte Adjutanten, der ikke vidste, at Tyskerne var naaet saa langt frem paa Hovedvejen, med fuld Fart ind mod den tyske Kolonne fra en Sidevej. Under Opbremsningen skred Motorcyclen i Grøften, og Adjutanten forsøgte at undkomme til Fods, men han blev stærkt beskudt og maatte standse. Det viste sig, at han var kørt lige ind mod en tysk Divisionsgenerals Opholdssted.

Ordonnansofficeren, der kom ind mod Hovedvejen fra Øst, havde opdaget den tyske Kolonne, og det lykkedes ham ved en meget dristig Kørsel at slippe over Hovedvejen i et Mellemrum i den tyske Kolonne og ad Biveje og mange Omveje at naa tilbage til Kolding.

For Fuldstændighedens Skyld skal her anføres, at **Garnisonen i Tønder,** da den tyske Grænseoverskridelse blev meldt, var rykket ud, og i Kampe ved Abild, Sølsted og Bredebro havde forsøgt at sinke den tyske Fremrykning. Kampene medførte ikke Tab paa dansk Side.

Styrken ved Bredebro omringes og maa standse Kampen Kl. ca. 8,00, til hvilket Tidspunkt Ordren om at indstille Modstanden ogsaa var tilgaaet Garnisonskommandanten i Tønder.

Luftværnsbatteriet i Løgumkloster havde beskudt tyske Flyvere, men omringes senere af Panservogne og indstiller Kampen.

IX.

Medens jeg ved Lyngtofte Kro afventede de tilbagegaaende Styrker, kom Cyclistdelingen, der havde kæmpet ved Stubbæk Skov, til min Overraskelse kørende i en af Statsbanernes store Ruteautomobiler, fulgt af en Lastvogn, hvorpaa Cyklerne laa. Delingen havde indset, at den i Længden jo ikke kunde følge med de motoriserede Styrker paa Cycle, og Delingsføreren havde derfor paa denne Maade „motoriseret“ sin Styrke, og han fik nu min Tilslutning til sin Handlemaade.

Det blev snart klart for os, at Tyskerne fulgte saa hurtigt efter os ad Hovedvejen, at det var ganske usandsynligt, at de cyclende Styrker kunde naa tilbage paa Højde med Knivsbjærg, før Tyskerne vilde være langt nordligere. Jeg gav derfor Ordre til, at Afværgedelingen, som kom tilbage fra Kampen i Sydkanten af Aabenraa, og Cyclistdelingen skulde gaa tilbage til Haderslev, hvorhen jeg forinden havde sendt Trainet.

Da jeg naaede Haderslev, indhentede jeg vort Train, som holdt foran en stor Vejspærring.

Styrken i Haderslev var gaaet i Stilling i Byens Sydkant og havde bygget svære Spærringer, idet man naturligt havde regnet med, at det næppe kunde forventes, at ret mange af 4. Bataillon og Afværgekompaniet skulde naa tilbage.

Det lykkedes os ved at flytte lidt paa en af Spærringerne at skaffe en nødtørrtig Gennemgang, saa vi slap igennem baade med Personel, Materiel og Train.

Jeg aftalte med Oberst Hartz, at jeg vilde gaa i Stilling i den nordlige Del af Haderslev med mine Kanoner, for om muligt senere at kunne støtte Oberstens Styrker, naar de gik tilbage.

Mit Train og Cyclistdelingen blev anbragt helt Nord for Byen, medens de 2 Kanoner og Maskingeværet gik i Stilling paa hver Side af Gaden ved et lille Anlæg 3—400 m N. f. Kasernen.

Der indtraadte nu en Pavse, hvorunder vi stadig havde tyske Flyvere over os. Afværgedelingen benyttede Tiden til at faa fyldt op med Benzin fra en civil Tank, og saa hørte vi Kamplarm fra den sydlige Del af Byen.

I den Kamp, som Haderslevstyrkerne nu førte, havde de et Tab af 4 døde og 5 saarede.

Vi hørte, at Kamplarmen ophørte, og pludselig saa vi en svær tysk Kampvogn køre op foran Kasernen.

Jeg maatte derfor faa den Opfattelse, at Haderslevstyrken var nedkæmpet, og at Tyskerne derefter havde genoptaget Fremrykningen.

Sandheden var imidlertid, at Regeringens Ordre til ikke at gøre Modstand nu var naaet til Oberst Hartz, og at han derefter havde standset Kampen og var kørt frem til den tyske Divisionsgeneral. Imens var de forreste tyske Kampvogne gaaet igennem Spærringen, hvor Modstanden var befalet ophørt, og var naaet frem til Kasernen.

Afværgedelingen kunde ikke komme til at skyde paa den tyske Kampvogn uden at foraarsage betydelige Tab paa den civile Befolkning, der med utrolig Letsindighed opfyldte Gaden omkring Kampvognen, og vi gik derfor hurtigt tilbage mod Nord.

Vi passerede Kolding og noget Nord for Byen mødte vi et Ingeniørkompagni, der for fuld Fart kørte mod Syd. Jeg regnede med, at det skulde ned og sprænge Broerne over Kolding Aa, men fik af Besætningen paa en havareret Vogn at vide, at Kompagniet skulde tilbage til Kolding: „fordi Politiet i Vejle har sagt, at vi ikke maa slaas mere.“

Et Øjeblik efter kom den Kaptajn, som fungerede som Adjutant m. m. hos mig, med en skriftlig Meddelelse fra Politimesteren i Kolding om den udsendte Regeringsordre til ikke at fortsætte Modstanden. Danske Styrker skulde gaa i Kvarter, hvor de var.

Jeg lod imidlertid Afværgedelingen køre til Vejle, og tog Cyclistdelingen og Trainet med til Kolding, hvor jeg lod dem indkvartere.

Selv vilde jeg til Søgaard for at erfare, hvorledes det var gaaet Resten af min Styrke.

Jeg kørte uantastet hele Vejen langs den nu hurtigt mod Nord kørende tyske Kolonne.

Efter en kortere Standsning paa Haderslev Kaserne, naaede jeg ved 13-Tiden tilbage til Søgaard.

Den mig underlagte Styrke havde haft et Tab af 7 døde og 15 saarede, heraf var 1 menig død og 1 Løjtnant og 1 menig saaret af Afværgekompagniet, og 1 Sergent og 5 menige døde og 1 Sergent, 1 Korporal, 1 Underkorporal og 10 menige saaret af selve 4. Bataillon.

Desuden var i vort Omraade 3 Grænsegendarmere faldne paa deres Post.

2 af 4. Bataillons menige er blevet Invalider, idet en har faaet Benet amputeret over og en under Knæet.

X.

Det var en mærkelig Stemning, der laa over Søggaard og os alle, da vi efterhaanden samledes dør den 9. om Aftenen.

Der var Gensynsglæde mellem Folk, der gensidig havde troet hinanden saaret eller dræbt, der var en uendelig Række af Forespørgsler fra Slægt og Venner Landet over, men først og sidst den alvorlige fortrolige Fortælling fra Mand til Mand, nu om den og saa om den Kammerat, hvis Liv var udslukt.

Tavse og stille gik Afsøgningskommandoerne ud, og tavse og stille kom de tilbage med deres dræbte Kammerater.

Ingen Moderhaand kunde tage varsommere paa sin døde Dreng, end disse stille sørgende Kammerater gjorde.

Den 11. om Middagen havde vi de 6 døde af 4. Bataillon samlet paa Søggaard. De var lagt i ens hvide Kister, der dækkedes af store Dannebrogslag, der var skænket fra Aabenraa.

Den døde af Afværgekompagniet, der var paa Reserve-lazarettet i Flensborg, havde de tyske Myndigheder selv ønsket at føre til København, hvor han hørte hjemme. De fik efter Anmodning sendt et Dannebrogslag til Kisten ned til Flensborg, og næste Dag førte de paa højtidelig Maade den døde danske Soldat først til hans Kaserne paa Søggaard og derefter til København.

Den 11. Kl. 14 holdt vi i Kasernegaarden en kort, men gribende Højtidelighed, hvor 4. Bataillon tog Afsked med sine døde, og kort efter kørte jeg med dem til Odense, hvor Regimentet havde ønsket at samle dem paa deres gamle Kaserne, og dør overgive dem til de paarørende.

Denne Køretur staar for mig som noget af det smukkeste, jeg har oplevet. Det var Sønderjydernes Farvel, og det var deres Tak.

Aabenraa var flagsmykket. Flag ved Flag paa Halv, blafrende røde Duge med hvide Kors, Foreninger var opmarcheret, Faner sænkedes, og der strøedes Blomster paa Gaden.

Videre gik det mod Nord, overalt Dannebrog paa Halv og dyb Ærbødighed, ogsaa fra dem, hvis Følelser ikke var som vore.

I Haderslev det samme, Flag ved Flag, Domkirkens Klokker ringede, et Militærorkester, som vi passerede, spillede „Ich hatt' einen Kamerad“, de danske Soldater, Spejdere, Sygeplejersker og civile dannede Spalier, og videre gik det

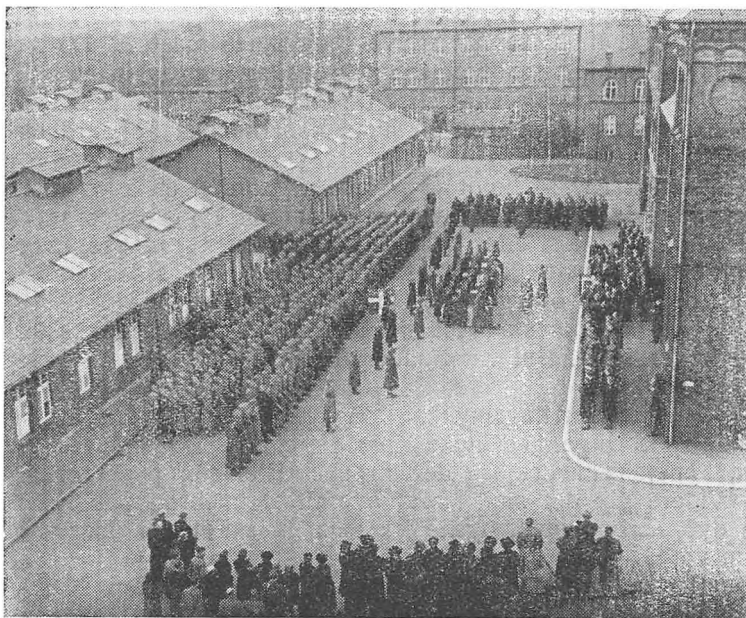
i den tiltagende Skumring over Lillebæltsbroen, hvor alle tyske Vagter var kaldt ud og gjorde Honnør, til Odense, hvor de døde blev modtaget paa Kasernen af hele den opmarcherede Garnison og de paarørende.

Just medens det sidste Dagslys forsvandt, afholdtes der en gribende Højtidelighed i Kasernegaarden, og derefter blev Kisterne sat ind i Parolsalen og her overgivet til de paarørende.

Det var tunge Øjeblikke. Der var Forældre og Søskende, der var gamle Bedsteforældre, og der var den faldne Sergents unge Kæreste. Nu gik de rundt mellem Kisterne, til de fandt Navnet paa ham, de søgte, en gammel Fader lagde sin Haand paa en af Kisterne, tog sin Kone om Skuldrene og sagde med skælvende Stemme: „Ja, her ligger saa vor store Dreng.“

Ja, dér laa nogle af dem, der havde ofret deres Liv paa at gøre deres Pligt, og udenom stod nogle af dem, der havde ofret det kæreste, de havde, for Konge, Folk og Fædreland, **maatte deres Ofre ikke være forgæves.**

Sv. Claussen.

Mindehøjtideligheden paa Odense Kaserne.

Billedet Side 3

Fot. Christesen, Aabenraa.

Billedet af „Mindehøjtideligheden

Fot. Christoffersen, Odense.

Hefte 1

Kaptajn M. Dall

Danmarks Skæbne Hvorfor? Fordi -

Faaes i enhver Boghandel eller Kiosk

Paa 6 Uger Udk. i

50 Øre 12.000 Ekspl.

H. Hagerups Forlag.

Hefte 2

Knud Hee Andersen

Danmarks kommende Dage

Indtil nu udkommet i

35 Øre 40.000 Ekspl.

Hefte 3

K. Bahnsen og J. V. Løvgreen

9. April. Kampene ved Bjergskov og Bredevad.

Faaes i enhver Boghandel eller Kiosk

60 Øre 15.000 Ekspl.

Hefte 4 (Dobbelhefte).

Oberstløjtnant S. E. Claussen:

Begivenhederne i Sønderjylland

8.-9. April 1940.

90 Øre 5000 Ekspl.

Trods Alt Naalen

Pris: **50 Øre**

Faaes hos Bog- og Papirhandlere.

Hefte 5

vil udkomme!